

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Нова
початкова школа: інноваційні підходи до навчання»

Розробник(и): ФОП Мамченко Володимир Павлович, ЄДРПОУ 3172409858

Рецензент(и): Фізична особа підприємець В. П. Мамченко

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Початкова ланка освіти є фундаментом розвитку дитини, що потребує від вчителя володіння ігровими методиками, інтеграцією змісту та індивідуалізацією навчання.

Цільова група: Вчителі початкових класів, вихователі ГПД.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Підвищення методичного рівня вчителів початкової ланки відповідно до вимог НУШ.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Опанування методики навчання через гру
- Розвиток навичок формування читацької та математичної грамотності
- Організація оцінювання без балів (формувальне оцінювання)

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- педагогічна майстерність
- методична компетентність
- психологічна гнучкість
- креативність

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Педагоги

вдосконалять навички створення яскравого та ефективного навчального процесу, де дитина є центром і активним учасником.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Практика реалізації відеопроєктів з учнями початкової школи	1	1-29	2-30
2	Формування ключових компетентностей початкової школи. Технологія навчання «Розумники» (Smart Kids)	1	1-29	2-30
3	Сторітелінг у початковій школі на основі авторської методики 'Буква до букви' для вчителя та вихователя	1	1-29	2-30
4	Ораторське мистецтво у початковій школі на основі авторської методики 'Буква до букви' для вчителя та вихователя	1	1-29	2-30
5	Особливості онлайн-уроку в початковій школі	1	1-29	2-30
6	Хмарні технології. Застосування у початковій та середній школі.	1	1-29	2-30
7	Практика планування та втілення проєктів у початкових класах	1	1-29	2-30
8	Дебати в початковій школі: пропедевтика та ефективний інструментарій	1	1-29	2-30
9	Використання вправ освітньої кінезіології в початковій школі.	1	1-29	2-30
10	Казкотерапія як основа роботи з початковою школою.	1	1-29	2-30
11	Практичні кейси розвитку критичного мислення в початковій школі	1	1-29	2-30
12	Прийоми тренування пам'яті для молодших школярів. Мнемотехніка.	1	1-29	2-30
13	Впровадження уроків суспільної доброчесності в початковій школі	1	1-29	2-30
14	Формування професійно-педагогічної та здоров'язберігаючої компетентностей учителя початкової школи.	1	1-29	2-30
15	Упровадження елементів Stem-освіти в початковій школі	1	1-29	2-30
16	Групові форми та методи роботи в класі для розвитку навичок майбутнього: від теорії до практики	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
17	Психологічна підтримка та супровід дітей в умовах війни. Формування учнівського колективу для ефективного навчання.	1	1-29	2-30
18	Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів засобами казкотерапії	1	1-29	2-30
19	Компетентнісний підхід при навчанні інформатики	1	1-29	2-30
20	Актуальні напрями екологічного виховання учнів початкової школи	1	1-29	2-30
21	Розвиток загальнокультурної та екологічної компетентності вчителя початкової школи.	1	1-29	2-30
22	Розкриття повного потенціалу учнів: лайфхаки, як зробити уроки по-справжньому цікавими.	1	1-29	2-30
23	Оволодіння пам'яттю: вивчення процесів пам'яті та методів покращення запам'ятовування.	1	1-29	2-30
24	Розширення можливостей викладачів: використання додатків Google для безперебійного освітнього процесу.	1	1-29	2-30
25	Творчий підхід, сучасні технології, казкотерапія у роботі з творами В. О. Сухомлинського.	1	1-29	2-30
26	Розвиток мотивації учнів через використання цифрових ресурсів	1	1-29	2-30
27	Магія слів: розвиток психологічного благополуччя дітей через казкотерапію у початковій школі.	1	1-29	2-30
28	Технологія «WEB-КВЕСТ». Форми інтерактивного навчання початкової школи.	1	1-29	2-30
29	Емоційна компетентність педагога, техніки емоційної саморегуляції	1	1-29	2-30
30	Топ 5 родзинок для класного керівника-позашкільна активність онлайн і офлайн	1	1-29	2-30
31	Як підготуватися до роботи в інклюзивному класі. Порадник для вчителів, батьків.	1	1-29	2-30
32	Попередження булінгу, сексизму і насильства, утвердження рівних умов для розвитку у ЗЗСО.	1	1-29	2-30
33	Креативне письмо: мислення без шаблонів	1	1-29	2-30
34	Кубики історій і картки Проппа: інструменти розвитку уяви та критичного мислення учнів.	1	1-29	2-30
35	Мистецтво. Початкова школа. Підвищення кваліфікації	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Практика реалізації відеопроєктів з учнями початкової школи

Ключові питання теми: Ми живемо в час стрімкого розвитку та змін. Сучасний учень вже у початковій школі цікавиться навичками успішного блогерства, активно застосовує соціальні мережі, ютуб-канали тощо.

Тому, сприяти ефективному розвитку компетентностей, у яких так зацікавлений учень, може прогресивна вчительська спільнота, вміло об'єднавши навчання та захоплення, як розвагу. Такими учнівськими захопленнями є відеопроєкти, які вони із задоволенням реалізують і, навіть, придумують самостійно.

Тема 2. Формування ключових компетентностей початкової школи. Технологія навчання «Розумники» (Smart Kids)

Ключові питання теми: Впровадження компетентнісного підходу в навчально-виховний процес початкової школи, розробка навчально-методичного забезпечення щодо формування ключових компетентностей молодших школярів, вдосконалення професійної майстерності вчителів початкових класів.

Тема 3. Сторітелінг у початковій школі на основі авторської методики 'Буква до букви' для вчителя та вихователя

Ключові питання теми: Освітній заклад, налаштований на зміни, прагне реалізовувати компетентнісне особистіснозорієнтоване навчання. Це потребує нових підходів та бачень у реалізації змісту освіти. Зокрема, однією із незвичних навчальних методик є метод сторітелінгу, як метод формування життєвих компетентностей. Для цього активно застосовується авторська методика 'Буква до букви', де 3-Д літери українського алфавіту, пофарбовані у п'ять кольорів, розміщені на стелі класної кімнати. Літери, слова з них, які діти складають самостійно, чи в групі, активно використовуються учнями для різного роду практичних завдань та вправ.

Тема 4. Ораторське мистецтво у початковій школі на основі авторської методики 'Буква до букви' для вчителя та вихователя

Ключові питання теми: Освітній заклад, налаштований на зміни, прагне реалізовувати компетентнісне особистіснозорієнтоване навчання. Це потребує нових підходів та бачень у реалізації змісту освіти. Зокрема, однією із незвичних навчальних методик є метод сторітелінгу, як метод формування життєвих компетентностей. Для цього активно застосовується авторська методика 'Буква до букви', де 3-Д літери українського алфавіту, пофарбовані у п'ять кольорів, розміщені на стелі класної кімнати. Літери, слова з них, які діти складають самостійно, чи в групі, активно використовуються учнями для різного роду практичних завдань та вправ.

Тема 5. Особливості онлайн-уроку в початковій школі

Ключові питання теми: Особливістю останніх років є дистанційне навчання. Як правильно провести онлайн-урок? Цифрових ресурсів для онлайн уроку стає все більше. Вчителю важко зорієнтуватися в потоці новинок і обрати найоптимальніші відповідно до віку дітей; мети, очікуваних результатів уроку. Курс допоможе вчителям початкових класів зорієнтуватися у різноманітті ресурсів для побудови власного онлайн-уроку.

Тема 6. Хмарні технології. Застосування у початковій та середній школі.

Ключові питання теми: Сучасна освіта має швидко реагувати на появу нових явищ навколишнього життя, адже цьому потрібно навчати тих, хто сідає за парти. Відтак педагоги мають освоювати новітні технології та опановувати сучасні методи навчання, включно нестандартні та альтернативні.

Тема 7. Практика планування та втілення проєктів у початкових класах

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває гостру потребу в отриманні практичних знань та умінь чітких алгоритмів роботи, щодо

реалізації технології «Методу проєктів» у початкових класах. Запровадження практичних заходів, що спонукатимуть до об'єднання зусиль всіх учасників освітнього процесу з метою планування та практичного втілення проєктів; засвоєння педагогічними працівниками закладів освіти системних ефективних засобів практики здійснення проєктної діяльності задля групової взаємодії зокрема та формування учнівського колективу, як продуктивної спільноти загалом

Тема 8. Дебати в початковій школі: пропедевтика та ефективний інструментарій

Ключові питання теми: Розкрити зміст поняття 'дебати' в контексті НУШ. Ознайомити з пропедевтичною роботою з учнями щодо аргументації думки та роботою над проблемними питаннями. Проаналізувати ефективні інструменти у роботі сучасного вчителя для організації та проведення дебатів.

Тема 9. Використання вправ освітньої кінезіології в початковій школі.

Ключові питання теми: 1. Поняття 'освітньої кінезіології'. 2. Вплив вправ освітньої кінезіології на розвиток здобувачів початкової освіти. 3. Банк вправ.

Тема 10. Казкотерапія як основа роботи з початковою школою.

Ключові питання теми: Написати за тренінгове заняття свою особисту казку

Тема 11. Практичні кейси розвитку критичного мислення в початковій школі

Ключові питання теми: План практичного заняття 1. Створення середовища розвитку критичного мислення. 2. Аналіз методу розвивального навчання та розвитку продуктивного мислення, як сходинки з розвитку критичного мислення

Тема 12. Прийоми тренування пам'яті для молодших школярів. Мнемотехніка.

Ключові питання теми: Сучасні учні повинні запам'ятати великий обсяг інформації. Як полегшити спосіб запам'ятовування, як навчитися раціонально використовувати час і допоможе дана програма.

Тема 13. Впровадження уроків суспільної доброчесності в початковій школі

Ключові питання теми: Проєкт є дуже важливим для вивчення в початковій школі і спрямований на те, щоб діти зрозуміли, що 'ДОБРОЧЕСНИМ БУТИ КРУТО!', щоб могли висловлювати власні погляди, підтверджувати їх прикладами, враховувати думки інших, а також виховувати в собі життєві цінності: повагу, відповідальність, справедливість, рівність. Про це та інше можна дізнатись за допомогою чудових посібників, які розробила неймовірна команда авторів: Світлана Олексюк, Світлана Ройз, Ольга Мірошнікова, Наталія Єфремова, Інна Большакова, Ганна Остапенко, Юлія Журлакова та Галина Титиш. В посібниках розкрито 10 тем: 1. Навіщо потрібні правила? 2. Не будь байдужим 3. Що означає бути відповідальним 4. Я хочу жити в справедливому суспільстві 5. Суперечка інтересів 6. Я обираю чесність! 7. Я маю гідність! 8. Що отримаєш, віддаючи? 9. Де є доброчесність, корупції немає. 10. Доброчесність - мій вибір!

Тема 14. Формування професійно-педагогічної та здоров'язберігаючої компетентностей учителя початкової школі.

Ключові питання теми: Сучасні діти як ніколи потребують збереження фізичного і психічного здоров'я. Як надати першу психологічну

допомогу? Як формувати здоровий спосіб життя? Педагоги дізнаються про активності, практичні вправи, що стануть у нагоді.

Тема 15. Упровадження елементів Stem-освіти в початковій школі

Ключові питання теми: Сьогодні у світі відбуваються глобальні трансформації в різних напрямках, які вимагають швидких реальних змін від людини, яка навчає та яка навчається. Перспективним напрямом роботи в освітній галузі є впровадження STEM-освіти. STEM орієнтований підхід до навчання сприяє популяризації серед учнів початкових класів підвищенню поінформованості про можливості їх майбутньої професії та формуванню стійкої мотивації у вивченні дисциплін, на яких ґрунтується STEM-освіта. Цей напрям якнайкраще сприяє реалізації єдиної мети підготовки творчої особистості в початковій освіті, здатної швидко реагувати на соціальні й технічні зміни й критично мислити в будь-якій життєвій ситуації. Програма наводить приклади практичного втілення елементів STEM-освіти.

Тема 16. Групові форми та методи роботи в класі для розвитку навичок майбутнього: від теорії до практики

Ключові питання теми: Завдання сучасного вчителя НУШ - розвинути в учнів навички 4К: критичне мислення, креативність, комунікацію і колаборацію співпрацю. А як можна його виконати, коли діти мають мовчати, говорити по черзі тощо? На тренінгу обговоримо навички 4К, шляхи їх розвитку. Зупинимось на розвитку комунікації та колаборації шляхом проведення групової роботи, під час якої учні матимуть змогу комунікувати між собою і співпрацювати, виконуючи разом завдання. Окремо приділимо час варіантам об'єднання в групи і оцінюванню групової роботи

Тема 17. Психологічна підтримка та супровід дітей в умовах війни. Формування учнівського колективу для ефективного навчання.

Ключові питання теми: Українська освіта в умовах війни відчуває гостру потребу в отриманні практичних знань та умінь чітких алгоритмів роботи, щодо реалізації та впровадження прийомів та методів психологічної підтримки та супроводу учнів під час освітнього процесу та поза ним. Запровадження практичних заходів, що спонукатимуть до об'єднання зусиль всіх учасників освітнього процесу з метою планування та практичного втілення програми психологічної підтримки; засвоєння педагогічними працівниками закладів освіти системних ефективних засобів практики психологічного супроводу та підтримки учнів в умовах війни задля групової взаємодії та формування учнівського колективу, як продуктивної спільноти загалом .

Тема 18. Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів засобами казкотерапії

Ключові питання теми: НУШ створює можливості для отримання практичних знань і вмінь, чітко зрозумілих алгоритмів, що дають вміння творити казку. ' Секрети ' казки, ' кубики ' Проппа допомагають дітям у фантазуванні.

Тема 19. Компетентнісний підхід при навчанні інформатики

Ключові питання теми: Сучасний вчитель бажає максимально отримати практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму формування компетентностей учнів сучасними онлайн інструментами

Тема 20. Актуальні напрями екологічного виховання учнів початкової школи

Ключові питання теми: Проблема екологічного виховання наразі є досить актуальною, сучасний вчитель НУШ повинен володіти ґрунтовним знаннями з основ екології, реалізовувати різні напрями екологічного виховання, вільно їх поєднувати, інтегрувати.

Тема 21. Розвиток загальнокультурної та екологічної компетентності вчителя початкової школи.

Ключові питання теми: Проблема екологічного виховання наразі є досить актуальною, сучасний вчитель НУШ повинен володіти ґрунтовним знаннями з основ екології, реалізовувати різні напрями екологічного виховання, вільно їх поєднувати, інтегрувати.

Тема 22. Розкриття повного потенціалу учнів: лайфхаки, як зробити уроки по-справжньому цікавими.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 23. Оволодіння пам'яттю: вивчення процесів пам'яті та методів покращення запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 24. Розширення можливостей викладачів: використання додатків Google для безперебійного освітнього процесу.

Ключові питання теми: Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного навчання, проблемою освітан були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

Тема 25. Творчий підхід, сучасні технології, казкотерапія у роботі з творами В. О. Сухомлинського.

Ключові питання теми: Нова українська школа потребує розширення роботи над текстами за допомогою читання / прослуховування спеціально підібраних текстів народної фантастичної прози або літературних казкових творів.

Тема 26. Розвиток мотивації учнів через використання цифрових ресурсів

Ключові питання теми: Особливості мотивації до навчання. Перелік цифрових ресурсів Ознайомлення з конкретними ресурсами. Приклади використання. Із досвіду роботи

Тема 27. Магія слів: розвиток психологічного благополуччя дітей через казкотерапію у початковій школі.

Ключові питання теми: Нова українська школа потребує розширення роботи над текстами за допомогою читання / прослуховування спеціально підібраних текстів народної фантастичної прози або літературних казкових творів.

Тема 28. Технологія «WEB-КВЕСТ». Форми інтерактивного навчання початкової школи.

Ключові питання теми: В ході лекції ми спробуємо досягнути наступних цілей: Розуміння концепції 'web-квест': Вчителі повинні мати чітке уявлення про те, що таке web-квест і як він відрізняється від інших методів навчання. Вивчення переваг та можливостей: Ми розглянемо переваги використання web-квестів у навчанні молодших школярів, включаючи розвиток критичного мислення, самостійність, інтерес до навчання та співпрацю. Розгляд прикладів: Ми представимо приклади успішного використання технології web-квест у різних навчальних предметах та ситуаціях. Практична частина: Вчителі отримають практичні поради щодо створення та впровадження web-квестів у власній

практиці навчання, враховуючи особливості свого класу та програми. Обговорення питань та відповіді: Лекція завершиться сесією питань та відповідей, під час якої вчителі матимуть можливість обговорити свої питання, сумніви та ідеї щодо використання web-квестів у своєму навчальному процесі.

Тема 29. Емоційна компетентність педагога, техніки емоційної саморегуляції

Ключові питання теми: Сучасна школа потребує нових знань та умінь, чітких алгоритмів роботи з емоційною грамотністю та прийомами емоційної регуляції

Тема 30. Топ 5 родзинок для класного керівника- позашкільна активність онлайн і офлайн

Ключові питання теми: Сучасна школа розривається між онлайн, офлайн та змішаним форматом навчання. Роль класного керівника в цьому процесі абсолютно розмита- тут і журнали, і відвідування, і харчування, і виховні години, і робота з батьками. Проте класні години про шкоду цигарок чи здорове харчування важливі, але втрачають ціннісне значення- наявність величезної кількості джерел інформації анулює роботу класного керівника. Але ніхто не знімає з нас виховну роботу- тож що можна запропонувати сучасним дітям в сучасній українській школі? Поговоримо.

Тема 31. Як підготуватися до роботи в інклюзивному класі. Порадник для вчителів, батьків.

Ключові питання теми: на основі практичного досвіду розкрити суть інклюзивного навчання, надати методичні та практичні поради по впровадженню інклюзивної освіти у навчальних закладах.

Тема 32. Попередження булінгу, сексизму і насильства, утвердження рівних умов для розвитку у ЗЗСО.

Ключові питання теми: У сучасній освіті існує тенденція до впровадження ціннісних орієнтирів, одним з таких є гендерна рівність.

Тема 33. Креативне письмо: мислення без шаблонів

Ключові питання теми: Вебінар присвячено розвитку креативного письма як ефективного засобу формування творчого та критичного мислення молодших школярів. Учасники ознайомляться з методиками розвитку критичного мислення, технологією "Письмо з таємницями", прийомами сторітелінгу та використанням карток Проппа для побудови сюжетів. Особлива увага приділяється практичним інструментам, зокрема "кубикам історій", які допомагають учням створювати власні оповіді. Під час вебінару педагоги отримають ідеї для впровадження креативного письма на уроках української мови, читання та інтегрованих курсах.

Тема 34. Кубики історій і картки Проппа: інструменти розвитку уяви та критичного мислення учнів.

Ключові питання теми: Вебінар присвячено розвитку креативного письма як ефективного засобу формування творчого та критичного мислення молодших школярів. Учасники ознайомляться з методиками розвитку критичного мислення, технологією "Письмо з таємницями", прийомами сторітелінгу та використанням карток Проппа для побудови сюжетів. Особлива увага приділяється практичним інструментам, зокрема "кубикам історій", які допомагають учням створювати власні оповіді. Під час вебінару педагоги отримають ідеї для впровадження креативного письма на уроках української мови, читання та інтегрованих курсах.

Тема 35. Мистецтво. Початкова школа. Підвищення кваліфікації

Ключові питання теми: Предмети освітньої галузі «Мистецтво» спрямовані на розвиток емоційнопочуттєвої сфери учнів, формування їх художньо-образного, асоціативного, критичного мислення; створення сприятливих умов для продукування креативних ідей, реалізацію власних творчих потреб у художній діяльності та пізнанні. Водночас, через образний зміст творів мистецтва, відкриваються широкі можливості ефективно впливати на виховання патріотизму, моралі та інших цінностей.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Аносов І. П., Елькін М. В., Головкова М. М., Коробченко А. А. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Мелітополь : Видавн. будинок ММД, 2015. 218 с. URL: <https://cutt.ly/OboAZIy>.
2. Большакова І. Критичне мислення. Початкова школа. Київ : Вид. дім «Перше вересня», 2016. 144 с. (Бібліотека «Шкільного світу»)
3. Величко Л.П. Інтегративні завдання на основі синхроністичної таблиці / Біологія і хімія в рідній шк. 2017. №5. С. 29-32.
4. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти / А.Уварова. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
5. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: [монографія]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
6. Даниленко Л.І. Пізнавальні завдання до розділу «Людина»: навч. методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОП, 2013. 68 с.
7. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
8. Денисенко О. Накази з кадрових питань : оформляємо без помилок І Олександр Денисенко // Практика управління закладом освіти. -2022. - № 1. - URL: <https://rn.edirshkoly.mcfr.ua/945958?forccDeviceTypepc^l>

9. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
10. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
11. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
12. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
13. Деякі питання організації та проведення супервізії : наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
14. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
15. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
16. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
17. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
18. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Дагаргулія М., Лашук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>
19. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
20. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
21. Керівництво з проведення інтерв'їв та супервізій / автор-упорядник Т. Артеменко. Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: <https://cutt.ly/dEUkz1u>
22. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.
23. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujpsL>
24. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації І О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. - Київ, 2017. - 36 с. - URL : <https://core.ac.uk/download/pdt7154283886.pdf>
25. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11-12. С. 19-23. URL: <http://surl.li/edkle>
26. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
27. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень / Т. Лукіна ; за заг. ред. О. І. Локшиної // Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи. - К. : К.І.С. - 2004.-128 с.
28. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
29. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. Вісник Книжкової палати. 2004. № 8. С. 13-17.
30. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4. С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>

31. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
32. Нова українська школа : розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник / І. Старагіна, В.Терещенко, А.Панченко. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.
33. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
34. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 72 с.
35. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
36. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EwB2eV>
37. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Дмитро Кожедуб. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
38. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
39. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
40. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
41. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
42. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
43. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
44. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
45. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
46. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
47. Редько В. Г. Організація компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. URL: <http://surl.li/eaqrB>
48. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджіоні. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
49. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.
50. Савченко О.Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 104 с.
51. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Піньковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
52. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ

Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>

53. Спрощене оподаткування – загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.
54. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQpcxT>
55. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
56. Типова освітня програма для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р.Б.Шияна : наказ МОН України від 12.08.2022 № 743) URL: <https://cutt.ly/p0l8NA1>
57. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
58. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. 407-416.
59. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
60. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
61. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
62. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
63. Хімич О. П. Розвиток творчих здібностей особистості. Педагогічна майстерня. 2015. № 2. С. 43-47.
64. Черкашина Т. В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 162 с.
65. Шамрай С.М. Біологічні експерименти в школі / С.М. Шамрай, К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2003. 96 с.
66. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
67. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
68. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.

Додаткова література:

1. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
2. Бзовська Л., Ковнацька Р. Навчаємося через гру. Добірка ігрових вправ для учнів І-ІІІ класів. Львів : ЛМГО «Центр освітньої політики», 2020. 304 с.
3. Брюховецький В.С. Ліна Костенко: Нарис творчості. К.: Дніпро, 1990. 262 с.
4. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посіб. / За наук. ред. О.І.Пометун. Харків, 2007. 190 с.
5. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2. С. 260-264.
6. Для творчості дитини вірші, пісні, картини. Метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О.Піроженко, А. С. Шевчук. Київ : Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.

7. Євтух М. Б., Черкашина Т. В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю. А., 2017. 348 с.
8. Клепко С.В. Формування лідерської компетентності у школі. Полтава, 2012. С. 86-97.
9. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35). С. 94-109.
10. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
11. Моргун В. Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
12. Нова українська школа - школа майбутнього: збірник інформаційних та дидактичних матеріалів / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 182 с.
13. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкільця / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : <https://bit.ly/3VVlO0D>
14. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYTQA>
15. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Вип. 32. С. 367-372.
16. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
17. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
18. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2. 224 с. С.102-107.
19. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О.І.Пометун. Київ, 2020. 104 с.
20. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
21. Шевчук А. С. Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях) : навч.метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 336 с.
22. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>
23. Smit R. Formative Beurteilung im kompetenz- und standardorientierten Unterricht. URL: <http://surl.li/eakye>